

Dino Bauk
KONEC. ZNOVA

*Maji,
ki se mi, odkar sem bil Denisovih let,
smehlja s sovoznikovega sedeža, ter
Urbanu, Gašperju in Urošu,
ki nama, drug čez drugega,
stalno nekaj dopovedujejo iz vzratnega ogledala.*

Bilo jih je šestero, štirje moški in svetlolasi dekleti. Stali so na videz vsak zase na hribčku, ampak Kate je prepoznala obrazec. Šla je mimo enega od moških, v njegovih očeh ni videla ničesar. Še korak, dva in znašla se je na svojem mestu.

V tistem je zaslišala tišino. In začela peti nemo pesem.

David Albahari, *Nema pesem*

Denis, 1989

Rad je imel meglene jesenske večere, v katerih se vidi samo tisto, kar je čisto blizu. V malem svetu polmera enega metra, zamejenega s stenami kondenzirane vlage, v katerem ni prostora za nikogar drugega, se je lahko pretvarjal, da je sam: na cesti, v mestu, na svetu. Vidi le korak ali dva pred sabo in njegov mali svet se premika z njim, kot bi ga po temnem odru spremljal okrogel snop rumene odrske luči. Od drugih ljudi, ki mu prihajajo naproti, najprej sliši zgolj tihe zamolkle korake, ki postajajo vedno glasnejši, nato samo za hip skozi megleno steno zarežejo črne sence, ki na hitro padejo mimo. V megli je lahko šel tudi mimo znancev, ne da bi jih moral pozdraviti ali se z njimi zapletati v dolgočasne, vljudnostne pogovore o ničemer. Večina ljudi mu je šla tako ali tako na živce. Imel jih je šestnajst: dovolj za cigarete, alkohol in večerne potepe, premalo za čisto pravo samostojnost. Polagati račune staremu in stari mu je bilo že davno odveč. Enoinpolsobno stanovanje v dvanajstem nadstropju dvajsetnadstropne stolpnice v Naselju se mu je zdelo vsak dan manjše. Znosno je bilo zgolj v trenutkih, ko se ni po njem nihče preveč premikal, ko je stari dremal pred televizorjem, stara je ravno pospravila kuhinjo in si za veliko jedilno mizo prižgala cigareto, sam pa je v svoji sobici na kasetofonu prek slušalk poslušal glasbo, bral ali pa tiho, tako rekoč brez zvoka, na kitari preprijemal akorde, ne da bi z desno roko zares brenkal po nemih strunah. Sicer pa je imel večino časa občutek, da je v stanovanju neznosna gneča, čeprav so bili v njem samo trije. Kot bi se strop vsak dan za kak milimeter spustil proti tlom, stene pa bi se za milimeter približale druga drugi. Zmanjkovalo mu je zraka, vleklo ga je ven,

na ulico, v mrzel večer, v megleno zavetje. S starim sta z rutino dveh prekaljenih gledaliških igralcev večer za večerom preigravala do zadnje potankosti uigran ritual. Samo zase in za staro, kadar ni delala popoldan, sta uprizarjala malo ambientalno enodejanko. Ko je bil on že skoraj pri izhodu, potem ko si je že oblekel ponošeno vietnamko ter z eno roko pograbil črno pleteno kapo, z drugo pa prijel za kljuko vhodnih vrat, se je iz dnevne sobe oglasil stari.

Denis! Gde ćeš opet?

U grad.

Pa koji kurac svako večer lutaš po gradu, ko neki klošar? Oćeš, da te milicija opet legitimise?

Za starega ni bilo bistvene razlike med tem, da so ga miličniki popisali med običajno kontrolo prostora, in tem, da bi ga prijeli pred vlomljenim duty free shopom z vrečo, polno uvoženih cigaret, viskijev in čokolad. Imeti karkoli opraviti z njimi pač pomeni biti nečesa kriv, če drugega ne pa vsaj brezciljnega, nepotrebne večernega potepanja, kar je v svetu spoštovanja vseh mogočih avtoritet, v katerem je živel njegov stari, bolj kot nanj samega slabo luč seveda metalo na njegove starše. Odkar sta ga zadnjič med obhodom po Naselju miličnika ustavila in spraševala o tem, kdo po stenah piše grafite, nato pa skrbno zapisala še njegove podatke, je bila to staremu najnovejša stalna skrb. Nekdo (in Denis je seveda prav dobro vedel, kdo) je namreč na bel zid, ki je obkrožal veliko okroglo luknjo sredi betonske ploščadi, ki je odpirala pogled na garažne bokse spodaj, napisal *fuck off Polska*. Miličnikoma ter očitno tistemu zaskrbljenemu občanu, ki ju je obvestil, pa verjetno tudi večini odraslih v Naselju, se je s črnim sprejem na hitro napisan grafit bral kot protidržaven, kot žalitev, čeprav je v resnici šlo za popolnoma nedolžen in

tudi nesmiseln slengizem, ki se je v tistem obdobju med najstniki v Naselju dobro prijel. Nekdo ga je nekega večera verjetno mimogrede navrgel v kakšni večji ali manjši družbi, drugi in tretji sta ga ob kakšni drugi priliki, v kakšni drugi in tretji večji ali manjši družbi ponovila in že je bil v splošni rabi. *Pa fuck off Polska*, so zdaj namesto dolgočasno preprostega *Adijo* govorili praktično vsi mulci iz Naselja. Tega seveda možema postave Denis ni šel pojasnjevati, saj ga je na nek način zabavalo, kako hudo nevaren se jima je zdel na hitro načičkan napis, na katerega je avtor verjetno pozabil že naslednji dan po tistem, ko ga je v temi konspirativno spravil na steno. Je pa po drugi strani res precej lahkomišeln, za kar mu je bilo presneto žal v trenutku, ko je stari eksplodiral od razburjenja in ga je s kavča v dnevni sobi izstrelilo v kuhinjo, o svojem pogovoru z možmi v modrem povedal doma, da bi še s starši delil gnev nad nepotrebnim nadlegovanjem.

12
13

Odtlej ga je stari, ki ga je skrbelo predvsem to, da bi imel zaradi njega lahko težave v kasarni, praktično pred vsakim večernim izhodom opomnil, naj pazi, da ga ne bodo slučajno spet kje ustavili in popisali. Prepričan je bil, da vsak tak zapis v malo beležko skrbnega miličnika ostane za vedno shranjen nekje globoko v črevesju državne administracije, ta pa ga lahko, če bi se to izkazalo za potrebno, kadarkoli izpljune nazaj na svetlo dneva. Ja, svet, v katerem je živel njegov stari, je bil svet nenehnega nadzora, ki pa ga ni izvajalo nekakšno vseprisotno oko velikega brata s pomočjo kamer in mikrofonov službe državne varnosti, kot je bil prepričan stari. Vse skupaj je bilo veliko manj sofisticirano, preprosto pravzaprav, a zato toliko bolj učinkovito. Edini nadzornik življenja Denisovega starega in s tem tudi življenja samega Denisa je bil Denisov stari sam.

Ma neće, ne brini. Idem na koncert, doći ću s onim u dvanajst.

Vrata je potegnil za sabo in zaprla so se precej glasneje, kot je pričakoval. Vedno ko je čakal na dvigalo, je luč na hodniku ugasnila, preden je kabina uspela priti do dvanajstega nadstropja. Nikoli je ni ponovno prižgal, da je lahko skozi šipo na kovinskih vratih v temi jaška, tik preden ga bo zapolnila neonska luč kabine dvigala, opazoval svoj odsev. V kleti, pod stopnicami, ki so vodile v zaklonišče, za katerega ni nihče od stanovalcev bloka verjel, da se bodo kadarkoli v bližnji prihodnosti dejansko v strahu umikali vanj, je vzel cigarete in vžigalice, ki jih je tam skrival, in rutinirano, s komolcem, medtem ko je cigareto že prižgal, odprl vhodna vrata bloka in z nekakšnim polkrožnim korakom izstopil. Hladen večerni zrak, ki sta mu smog in poceni premog dajala značilen ljubljanski mik, mu je, skupaj s prvim dimom Winstona, napolnil najprej nosnice in usta, nato pa še pljuča. Takšen je bil po njegovem vojn svobode: kvodlibet mraka, mraza, megle in cigaretne dima. Bil je sam na ulici, pokrit z gostim meglenim plaščem, ki ga je zakrival pred poznanimi in nepoznanimi mimoidočimi. Sprehod do avtobusne postaje je vedno trajal natanko eno cigareto. Na postaji sta že stala visok, mršav fant z očali, malo starejši od njega, in dekle. Gotovo nekakšna študentka, je pomislil Denis. Samo jebene študentke nosijo črne pulije in plašče z bedži, ki sporočajo, da jim ni vseeno za stvari, da so aktivne. Njim ni vseeno za svobodo govora, ni jim vseeno za delfine, ni jim vseeno za tibetanske menihe, ni jim vseeno za amazonske pragozdove, ni jim vseeno za kosovske rudarje, ni jim vseeno za kitajske študente in ni jim vseeno za Janšo, ki naj bi vojski izmaknil neke tajne papirje in jih potem objavil. Suhljatega tipa se je spomnil še iz osnovne šole kot enega

izmed pankerjev v usnjenih jaknah, oboroženih z različnimi verigami, tanjšimi in debelejšimi, vedno s cigareto v ustih. Denisu, ki je bil od njih nekaj let mlajši, so se zdeli precej grozljivi, kot nekakšne prikazni iz podzemlja. Kar pošteno se jih je bal, čeprav se nikoli niso ukvarjali z njim. Zdaj, po vrnitvi iz vojske, je bil dolgin bolj kot pankerju podoben nekakšnemu blago zanemarjenemu hipiju. Očitno je stara dobra JNA tudi njega nekoliko kastrirala, kar so Denis in vrstniki iz ulice pri povratnikih s služenja tudi sicer pogosto opazali. Ko se je Denis postavil poleg njiju, je tip ravno razlagal študentki, kako so ga razočarali Lovšin in Pankrti, ker so se ponovno zbrali na koncertu za Janšo in one druge tri. Medtem je živčno vlekel cigareto, kot bi se jo trudil na vsak način pokaditi pred prihodom avtobusa.

Posluš, pa ne morš se najprej poslavljat, narest zadnji pogo, adijo, mi gremo, pol pa se ob prvi kao neki priliki spet zbrat in – evo nas, spet smo tuki. Jebiga, ne morš. Ni bilo videti, da bi študentko zanimalo, kaj govori. Morda bi jo sama tema še pritegnila, vendar ji je šel naključni so-govornik več kot očitno na živce, zato je zgolj kimala ter precej nazorno pogledovala navzdol po ulici, ali avtobus končno že prihaja. Nista prišla skupaj, hipi jo je zaskočil nemočno, ko je že čakala na postaji. Avtobusna postaja je kot mišlovka: dokler ne pripelje avtobus, ne moreš nikamor in če ravno v tistem trenutku pride kdo, ki si ga res ne želiš poslušati, ga pa vsaj na videz poznaš, si obsojen nanj. Ni rešitve. Ujet si. Denisa je zabavala misel, da se študentka očalarja in njegovega nakladanja ne bo znebila niti takrat, ko bo avtobus končno prišel, saj se bo model gotovo nalepil nanjo in jo s teoretiziranjem o Pankrtih in njihovem odhajanju in vračanju ubijal še vsaj osem postaj, do Bavarskega dvora.

Na drugi strani ceste je ustavil avtobus, ki je v Naselje pripeljal iz centra. Iz njega so izstopali zasanjani gimnazijci, ki so imeli pouk popoldan, nervozne matere z majhnimi otroki, ki so jim šle v center mesta kupit zimske čevlje, ležerni upokojevci, ki so šli v parih malo v mesto, ter nekaj moških in žensk srednjih let, ki so prihajali iz popoldanskih služb. Med slednjimi je zagledal tudi svojo staro. Ni ji pomahal, niti je ni klical. Ni se mu dalo.

Avtobus, ki bo njega, hipija in študentko odpeljal v center, je pripeljal prazen. Hipi in zdolgočasena študentka sta se usedla nekam na sredino, tik pred harmoniko, kjer je imel on še naprej dolgočasne samogovore, ona pa je, vdana v usodo, čakala na odrešitev, ki jo prinaša izstopna postaja. Denis si je predstavljal, kako jo hipijeve besede, ki so hitro in brez premora poplavljalje iz njegovih ust, zapredajo v nekakšno pajčevino, ki jo veže in duši in jo bo pretrgala šele takrat, ko bo končno lahko rekla odrešilni *No, tuki grem pa jest dol.*

Denis se je vedno usedel na konec avtobusa, v zadnjo vrsto. Tako je imel pregled nad dogajanjem. Rad je opazoval popolne neznance, ki so vstopali in izstopali, ugibal njihove poklice, si izmišljal njihove zgodbe. Nekateri so se mu smilili, ker jim je bila v življenju očitno namenjena vloga statistov, spet drugim je zavidal, ker se mu je zdelo, da so bili pri delitvi vlog morda srečnejši od njega, čeprav je sicer menil, da igra eno pomembnejših. Verjel je, da se skozi življenje ne bo sprehodil neopažen, čeprav ni imel niti približne ideje, s čim bi lahko izstopil iz povprečja. Morda bodo pa nekoč uspeli z zakloniščnim bandom, ki je njemu, Petru in Goranu jemal vedno več prostega časa, čeprav so bili še dolge ure vaj daleč od prvega nastopa. Niti sanjalo se mu ni, da bo čez nekaj let, ko bo razdražen zaradi gneče izstopil iz vrste pred okencem za urejanje držav-

ljanstva, postal popolnoma neviden. In da se bo še nekaj let kasneje njemu in njemu podobnim reklo izbrisani.

Tudi zgodaj popoldan istega dne, ko se je vračal iz šole, je sedel na istem zadnjem sedežu avtobusa in opazoval ljudi, ki so vstopali. Skozi velika zapacana okna je v kabino vdiralo slepeče sonce, ki je za kratek vmesni čas, potem ko se je jutranja megla razkadila, popoldanska pa se še uro ali dve ne bo spustila, zagospodarilo nad Ljubljano. Avtobus se je polnil samo skozi sprednja vrata, pri vozniku, ki si je ravno slekel zelen zimski suknjič uniforme ter si počasi, medtem ko je skozi temna očala pozorno kontroliral mesečne karte vstopajočih, vihal rokava črtaste srajce. Ker še ni bila ura masovnega premika iz centra proti naseljem, je vstopilo le nekaj srednješolcev in upokoencev. Čisto zadaj, na koncu, za vsemi vstopajočimi, je Denis zagledal njo. Najprej je v skupini štirih uniformiranih mladcev niti ni opazil. Vstopila je zadnja, za dvema fantoma in dekletom v belih srajcah in temnih plaščih. Prepoznal jih je po črnih tablicah na prsih.

Heh, moroni.

Pred kratkim jih je prvič opazil v mestu. Mladi Američani njegovih let in malo starejši so ga začeli občasno prestrezati na poti iz šole, na promenadah v centru mesta, ki so si jih očitno izbrali kot primerna lovišča. Dotlej je srečeval le moške primerke. V svoji polikanosti so se mu zdeli hecni, popolno nasprotje njegove predstave o mladih iz domovine rokenrola. S svojimi brezhibnimi prečkami, hlačami na rob in permanentnim nasmeškom so prežali na mimoidoče in jim v precej dobri, čeprav z ameriškim naglasom obarvani slovenščini poskušali razlagati o poslednjih dneh Jezusa Kristusa ali nečem takem.

Najprej je, medtem ko je spuščala nekaj kovancev v skatlo pred njim, z nasmehom obdarila voznika, nato pa, ko se je obrnila in krenila naprej po avtobusu, še vse ostale potnike z Denisom vred. Lahko bi jo tako kot mnoge pred njo zgolj opazoval, poskušal uganiti njeno zgodbo, morda za trenutek ujeti njen pogled, se ji celo nasmehniti, nato pa po izstopu od vsega skupaj odkorakati s še enim prijetnim krokijem v zbirki trenutkov, ki se ne brišejo sprti, ampak še nekaj časa lebdijo in ti vsake toliko izvabijo melanholičen vzdih. A tokrat je šlo za mormonko: stiku z njo se je verjetno teže izogniti, kot ga vzpostaviti. Kratek pogled v njeno smer, ki ga je prestregel tudi eden izmed obeh fantov, je zadostoval, da je k njemu pristopila celotna mormonska četica. Čeprav je bila še vedno v ozadju, je lovil njen pogled, ostalih treh kot da ni opazil, pa tudi na njihov dobro uigran nagovor *Jaz sem Brother ta in ta, on je Brother ta in ta* se ni odzval. Zanimala ga je samo ona.

So, you must be Sister something?

I am Mary.

Of course, Virgin Mary, what else?

Imel je občutek, da jo njegov otročji posmeh ne jezi, prej zabava. Nagradila ga je s spremenjenim, hudomušnejšim nasmehom, kar ga je dodatno opogumilo. Dvignil se je s sedeža, da bi se postavil v enakopravnejši položaj s skupinico in da bi se prirnil bližje k njej, ki je še vedno stala za svojima *brotherjema* in eno *sister*. Pogovor je poskušal voditi eden izmed obeh polizanih pizdunčkov, a je Denis namerno komuniciral izključno z njo, spreminjajoč tako ostale tri mormone v nepotrebne priveske, kar so po nekaj postajah vožnje dojeli tudi sami in se postopno umaknili v medsebojni pogovor.

Končno je bil ena na ena z igrivim nasmehom, ki je izdal njeno radovednost in hkrati kot deroča reka z lahkoto

prestopal njegove obrambne nasipe. Zvok avtobusnega motorja, okrepljen s sikanjem in sopihanjem že precej utrujene hidravlike, je njun pogovor zavijal v nepredušno zvočno zaveso, ki se je na vsaki postaji za nekaj trenutkov dvignila in ga naredila slišnega tudi ostalim potnikom, predvsem pa preostanku mormonske ekspedicije.

I will let you tell me all about your God, but you have to let me take you to my church first, je rekel med enim takšnih postankov, ko je avtobus v celoti obnemel, zaradi česar je prestregel vprašujoč pogled, ki ga je eden od brotherjev poslal Mary. Avtobus je ponovno speljal in nadaljevanje njunega pogovora je potonilo v hrup, brotherjev opozorilni pogled pa je Mary spremljal vse do postaje, na kateri je četica izstopila.

Študentka je ravno na postaji, kjer je bil tudi Denis dogovorjen z Mary, izrekla rešilni *Tuki grem pa jest dol*. Denis ni bil povsem prepričan, ali se bo zares prikazala. Ko jo je dopoldan povabil, da se dobita, se je sicer odzvala z neprikritim zanimanjem in tiho privolitvijo, ki pa ji je takoj sledil bežen pogled slabe vesti proti tistemu od brotherjev, ki jo je med pogovorom z Denisom najbolj zaskrbljeno opazoval. Zaradi tega kratkega *reality checka*, ko je za trenutek prekinila njun očesni stik, se je Denis kasneje spraševal, ali je mislila resno ali ne.

Hipi se je s svojo bolečino zaradi prezgodnjega *come backa* Pankrtov vred odpeljal niže v center mesta, Denis in študentka pa sta izstopila. Cigareto je prižgal že na zadnji stopnici avtobusa. Medtem ko si je zapenjal jakno, se je razgledoval po postaji. Je prišla? Ko je že precej razočarano ugotavljal, da bo šel očitno sam na koncert, je v luč ulične

svetilke iz najtemnejšega kotička postaje, izpod drevesa, ki je raslo tako rekoč iz asfalta, stopila Mary.

So, where is this church of yours? je nadaljevala njegovo igro z metaforo, čeprav je vedela, kam v resnici gresta. Ko se je tisto popoldne njun pogovor spet varno potopil v hrup avtobusnega motorja, ji je Denis na uho prislonil eno od slušalk svojega walkmana in ji razložil, da gre za koncert benda, ki ga res ne sme zamuditi. Ko sta se zdaj odpravila s postaje, ji je ponudil roko, a je ni sprejela; obe je potisnila v žep, da bi ju skrila pred mrazom, in on je naredil isto. Čeprav je bilo pred dvorano še vedno precej ljudi, je bilo slišati, da se je koncert že začel. Na stopnicah pred vhodom je spet videl študentko z avtobusa. Seveda je bila namenjena prav sem. Bend je imel verjetno največ oboževalk ravno med študentkami, ki jim ni bilo vseeno. Impresivnega stopnišča, okrašenega z velikimi kamniti mi stebri in skulpturami, ki se je vzpenjalo proti vhodu v dvorano, Mary ni pričakovala; bolj kot na prizorišče rock koncerta je spominjalo na vhod v muzej ali operno hišo. V kontrapunktu z nekoliko otožnim, melanholičnim rokenrolom, ki se je zlival navzdol po njem, je stopnišče ustvarjalo podobo temačnega prehoda med dvema svetovoma. Kot bi slutila, da bo potem, ko ga bo enkrat prehodila in vstopila v dvorano, kazalec njenega kompasa popolnoma spremenil smer, ki jo je vsa ta leta vztrajno držal, je nekoliko upočasnila korak; Denis je moral na vrhu stopnišča trenutek ali dva počakati, da je prešla omahovanje in stopila naprej. Ravno takrat je pod visoki strop odneslo uvodna rifa pesmi, ki jo je Denis takoj prepoznal, kitara je zajokala, kot bi ji kitarist zavijal vrat. *Let's go closer to the stage!* je zavpil, zgrabil Mary za roko in se začel prebijati med pozibavajočimi se telesi. Ustavila sta se nekje na

sredini, ko sta že razločno videla postave na odru. Njeno oko je obstalo na ženski za klaviaturami.

That is Margita! She was perspective piano player once, but on the way to Russian conservatory, she joined this rock and roll band! ji je vpil v uho.

She has chosen freedom over other people's expectations!

Začutil je, kako jo je ženska na odru, predvsem pa njena zgodba, ki ji jo je Denis telegrafsko odkričal v uho, prevzela. Niti za trenutek ni več umaknila pogleda z nje. Opazil je neverjetno podobnost med njima.

What is the song about? Sedaj je Mary vpila v uho njemu.

Postavil se je za njo. Z levo roko ji je z ušesa odmaknil dolge lase, ki so neskončno dolgo polzeli skozi njegove prste, nato jo je prijel za obe roki in ji na uho prevajal besedilo.

Shine in the eyes is deep and unreal, we are traveling with words and thinking with our steps, you and me, you and meeee! Stand by me, stand by me ...

Čutil je, kako besede, ki ji jih je pošiljal v uho, prestreljujejo njeno telo in ji odzvanjajo v konicah prstov, ki so se prepletli z njegovimi. Z zadnjim taktom pesmi se je končal tudi urok. Spustila je njegove roke, se obrnila, rekla *I'm sorry* in se začela skozi množico prebijati proti izhodu. Šel je za njo, čeprav je v resnici ni imel namena ustaviti. Ko je prišla iz dvorane, je stekla v meglo. V teku ji je sledil par korakov, potem pa se je ustavil, rekel *Pizda!* in se obrnil nazaj proti dvorani. Pobegla mormonka Mary je bila vse, kar ga je v tem trenutku zanimalo, čeprav je bil Berlinski zid že v ruševinah, na Trgu nebeškega miru so ležali mrtvi študentje, vzhod njegove države pa je grozeče drgetal.

Mary

Mary je naredila še en krog po stanovanju in opazovala praznino, ki jo je pustil za seboj. Večina stvari je bila še tu, s seboj ni odnesel veliko: svoje obleke, precej knjig, diskov in vinilk, sicer pa nič takšnega, kar bi očitno manjkalo in glasno opominjalo na njegov odhod. Z odhodom je soglašala, k njemu je tudi precej prispevala, vseeno pa se je trenutka ločitve bala. Že dolgo je bilo od tega, kar je bila nazadnje sama. Če se ji je še pred kakšnim mesecem zdelo, da sta si ves čas v napoto, da drug drugemu jemljeta zrak, da se bosta, če eden od njiju ne preseka te navzdol drveče spirale, prej ali slej zgrabila za vrat, se je zdaj spraševala, ali sta res preizkusila vse možnosti in ali nista morda prehitro vrgla brisače v ring. Ko je odhajal, je v svoj stari kovček skrbno natovoril broširane izvode Kerouaca, Rotha, Austerja ... Zbirko je potrpežljivo gradil zadnjih nekaj let, knjige je iskal izključno po malih, že skoraj propadlih knjigarnah. Vse je že prebral in težko je verjela, da jih bo še kdaj vzela v roke. Po drugi strani pa s sabo ni vzela nobenega izmed albumov s fotografijami z njunih potovanj. To jo je zbolelo. Kot bi se bal, da bodo fotografije, na katerih sta bila skoraj brez izjeme srečna, omajale njegovo odločitev, da gre. Zamrznjeni trenutki sreče, posneti na različnih koncih Združenih držav, so ostali samo njej, da ji bodo vzbujali nostalgijo in dvome. Do Evrope jima kljub načrtom nikoli ni uspelo priti. Ne skupaj.

Na misel ji je prišla fotografija, posneta na potovanju po Kaliforniji dve leti pred tem. Na njej stojita objeta na velikih temnih skalah pod mostom Golden Gate. Mlad deskar v neoprenski obleki, ki sta ga prosila za uslugo samo hip preden je zabredel v morje, razpenjeno od valov

in prav nič vabljivo, je na sprožilec fotoaparata pritisnil ravno v trenutku, ko je Mary skušala ukrotiti svoje dolge lase, ki jih je močan zalivski veter razmetaval naokrog kot snope nepokošene trave. Komaj ji jih je uspelo odmakniti z obraza, da je objektiv lahko ujel njen nasmeh, ki je od nekdanj privabljal tako moško kot tudi žensko pozornost. Ob gledanju te fotografije je v zadnjem času večkrat pre-mišljela o tem, kako je lahko šlo z njunim odnosom tako strmo navzdol, da ga nista uspela pobrati in rešiti, čeprav sta oba gotovo verjela, da ga je vredno. Tisti vetrovni dan v San Franciscu sta nadaljevala z obiskom sošeske Height in Ashbury, ki je bila konec šestdesetih let srce hipijevskega sveta. Pod gosto mrežo prepletenih tramvajskih žic sta hodila navkreber, mimo pisanih pročelij vrstnih hišic, in skušala ujeti ostanke poletja ljubezni, ki se po več kot štiridesetih letih še niso dokončno razkadili. Košček sta ga našla pri uličnem kitaristu, ki je ob molčeči spremljavi ostarelega afganistanskega hrta, prav po hipijevsko poležanega poleg odprtega kovčka za kitaro, preigraval vse pričakovane uspešnice iz tistega časa; Mary so vzbujale nostalgijo kljub temu da v času, ko so bili ti grički pisani od množice hipijev, sama sploh še ni bila rojena. Na malem uličnem koncertu sta postala toliko, da sta na vrsto prišla tako Janis in njen Bobby McGee kot Scott McKenzie z rožami v laseh, nato pa sta se, potem ko sta vrgla par kovancev v odprti kovček, za kar sta prejela skuliran pomežik starega kitarista, odpravila proti hotelu. Tam sta se, po nekaj pivih v hotelskem baru in jointu na oknu svoje sobe, ljubila še dolgo v noč, preden sta izčrpana in prepo-tena od zaporednih vrhuncev objeta zaspala.

So, I guess this is it, je rekla Mary.

Yeah, guess so, je rekel on.